

Powierzchnie doświadczalne profesora Schwappacha

Ponad 100 lat temu w Niemczech, na terenach ówczesnych Prus i Brandenburgii rozpoczęto realizację niezwykle ważnego, co można stwierdzić po latach, leśnego projektu badawczego.

Historia tych badań tak naprawdę sięga 1871 roku, kiedy to ówczesny dyrektor Królewskiej Akademii Leśnej w Eberswalde – Danckelmann, widząc potrzebę powołania specjalistycznej instytucji naukowej zajmującej się terenowymi badaniami leśnymi, założył pierwsze powierzchnie badawcze. Piętnaście lat później, w 1886 roku, kierowanie Zakładem Lasowym powierzone zostaje prof. Adamowi Schwappachowi (1851–1932), który rozpoczął badania i założył gęstą sieć stałych powierzchni doświadczalnych. Miały być na nich prowadzone wieloletnie obserwacje, zmierzające do poznania procesów związanych ze wzrostem i rozwojem drzewostanów. Prace rozpoczęte przez prof. Schwappacha kontynuował prof. Eilhard Wiedemann (1891–1950). Ostatecznie w Prusach i Brandenburgii założono do 1945 roku ponad tysiąc takich powierzchni.

Po drugiej wojnie światowej, w związku ze zmianą granic, część obiektów doświadczalnych Schwappacha znalazła się na terenie naszego kraju. Obecnie badania realizowane są na sześćdziesięciu sześciu powierzchniach

Dr Małgorzata Dudzińska mówiła o powierzchniach Schwappachowskich w Polsce

znajdujących się na terenach północnej i zachodniej Polski. Odpowiednie ustalenia, zmierzające do przekazania materiałów badawczych dotyczących konkretnych doświadczeń i obserwacji, nastąpiły w 1956 roku, podczas wizyty w Polsce prof. Wernera Ertelda i dr. Ottona Dittmara z Niemieckiego Instytutu Nauk Leśnych w Eberswalde. Przekazane materiały (dokładne opisy powierzchni, zapisy wykonywanych w drzewostanach zabiegów, raptularze pomiarowe, fotokopie niemieckich map i fotografie drzewostanów) dotyczyły sześćdziesięciu sześciu powierzchni założonych w drzewostanach gatunków rodzimych, sześciu powierzchni w drzewostanach dąglęzjowych i jednej powierzchni w drzewostanie dębu czerwonego.

Prace badawcze rozpoczęte przez prof. Adama Schwappacha na powierzchniach znajdujących się w Polsce kontynuuje Instytut Badawczy Leśnictwa w Warszawie. Od 1958 roku prowadzi on cykliczne badania i pomiary w systemie pięcioletnim. Informacje uzyskane na przestrzeni lat posłużyły m.in. do opracowa-

Podczas seminarium Stefan Panka z Niemieckiego Instytutu Nauk Leśnych w Eberswalde omówił temat „140 lat leśnych powierzchni badawczych w Eberswalde”. O stałych powierzchniach doświadczalnych prof. Schwappacha mówiła dr Małgorzata Dudzińska. Prof. Arkadiusz Bruchwald nakreślił temat „Zastosowanie modelu wzrostu i modelu ryzyka uszkodzenia drzewostanu do oceny zagrożenia lasu”. W części terenowej zaprezentowano dwie powierzchnie badawcze: dębową w leśnictwie Motylewo i sosnową w leśnictwie Białcz.

Powierzchnie prof. Schwappacha w Polsce

- RDLP Białystok:** Nadleśnictwo Maskulińskie – 13 powierzchni.
- RDLP Gdańsk:** Nadleśnictwo Kwidziń – 5 powierzchni.
- RDLP Katowice:** Nadleśnictwo Brzeg – 5 powierzchni, Nadleśnictwo Namysłów – 1 powierzchnia.
- RDLP Olsztyn:** Nadleśnictwo Strzałowo – 11 powierzchni.
- RDLP Szczecin:** Nadleśnictwo Barlinek – 2 powierzchnie, Nadleśnictwo Bogdaniec – 4 powierzchnie, Nadleśnictwo Chojna – 3 powierzchnie, Nadleśnictwo Gryfino – 4 powierzchnie.
- RDLP Szczecinek:** Nadleśnictwo Bobolice – 1 powierzchnia, Nadleśnictwo Człuchów – 2 powierzchnie.
- RDLP Wrocław:** Nadleśnictwo Bystrzyca Kłodzka – 1 powierzchnia, Nadleśnictwo Kamienna Góra – 2 powierzchnie, Nadleśnictwo Wołów – 4 powierzchnie.
- RDLP Zielona Góra:** Nadleśnictwo Nowa Sól – 3 powierzchnie.
- Drawieński Park Narodowy** – 5 powierzchni.

Historię powierzchni badawczych w Eberswaldzie przedstawił Stefan Panka

Uczestnicy seminarium obejrzeli dębową powierzchnię doświadczalną w leśnictwie Motylewo (Nadleśnictwo Bogdaniec)

nia tablic zasobności czy tzw. stochastycznych modeli wzrostu drzewa indywidualnego dla ważniejszych gatunków drzew leśnych (opracowane dla sosny w 1986 roku przez prof. Arkadiusza Bruchwalda i dla dębu – w 1996 roku przez A. Bruchwalda, dr Małgorzatę Dudzińską i Marka Wirowskiego). Obecnie pomiary na stałych powierzchniach doświadczalnych Schwappacha prowadzone są przez Zakład Urządzania i Monitoringu Lasu IBL.

Przedsięwzięcie zainicjowane przez prof. Adama Schwappacha było projektem dalekowzrocznym, umożliwiającym śledzenie w drzewostanie procesów, których nie da się zaobserwować ani w ciągu kilku lat, ani nawet dziesięcioleci. Zebrane na stałych powierzch-

Dębową powierzchnię doświadczalną A. Schwappacha

Powierzchnię sosnową założoną w 1895 roku w leśnictwie Białcz (Nadleśnictwo Bogdaniec)

O zastosowaniu modelu wzrostu i modelu ryzyka uszkodzenia drzewostanu do oceny zagrożenia lasu mówił prof. Arkadiusz Bruchwald

niach doświadczalnych informacje stanowią niezwykle cenny materiał badawczy, który pozwala na obserwację przyrostu i wzrostu drzewostanu w różnych fazach rozwojowych oraz śledzenie jego reakcji na wykonywane w nim zabiegi.

Przedstawieniu i przypomnieniu całej historii i efektów badań związanych ze stałymi powierzchniami doświadczalnymi założonymi przez prof. Schwappacha służyło seminarium, zorganizowane 9 maja br. z inicjatywy Instytutu Badawczego Leśnictwa. Spotkanie nieprzy-

padkowo odbyło się na terenie Nadleśnictwa Bogdaniec (RDLP Szczecin). To właśnie tutaj znajdują się trzy stałe dębowe powierzchnie badawcze, z których najstarsza założona została w 1900 roku, i które należą do najstarszych powierzchni dębowych w całym projekcie – wiek drzewostanu na dwóch z nich wynosi ponad 200 lat. Oprócz tego na terenie Nadleśnictwa Bogdaniec znajduje się jedna powierzchnia sosnowa założona w 1895 roku.

Tekst i zdjęcia WOJCIECH MĘDRZAK ■